

Чи є розрив між поколіннями в оптимізмі щодо стану довкілля?

PISA

PISA у фокусі #95

Чи є розрив між поколіннями в оптимізмі щодо стану довкілля?

- У 2015 році лише меншість 15-річних вірила, що проблеми, пов'язані із забрудненням повітря, зникненням рослин і тварин, вирубкою лісів, нестачею води та ядерними відходами, будуть вирішені протягом наступних 20 років. У 12 з 15 країн і економік відповіді батьків на ці ж запитання продемонстрували ще більший песимізм порівняно з відповідями їхніх дітей.
- Діти батьків, які мали песимістичні переконання щодо проблем довкілля, виявилися більш песимістичними, ніж діти, батьки яких були більш оптимістичними. Хлопці та учнівство з низьким рівнем успішності виявили більш оптимістичні переконання, ніж дівчата та учнівство, які мали базовий або вищий за базовий рівень досягнень з природничо-наукових дисциплін.
- У середньому в 15 країнах, які брали участь у цьому опитуванні, підлітки були найбільш песимістично налаштовані щодо проблем, пов'язаних із забрудненням повітря, проте батьки були найбільш песимістично налаштовані щодо нестачі води.

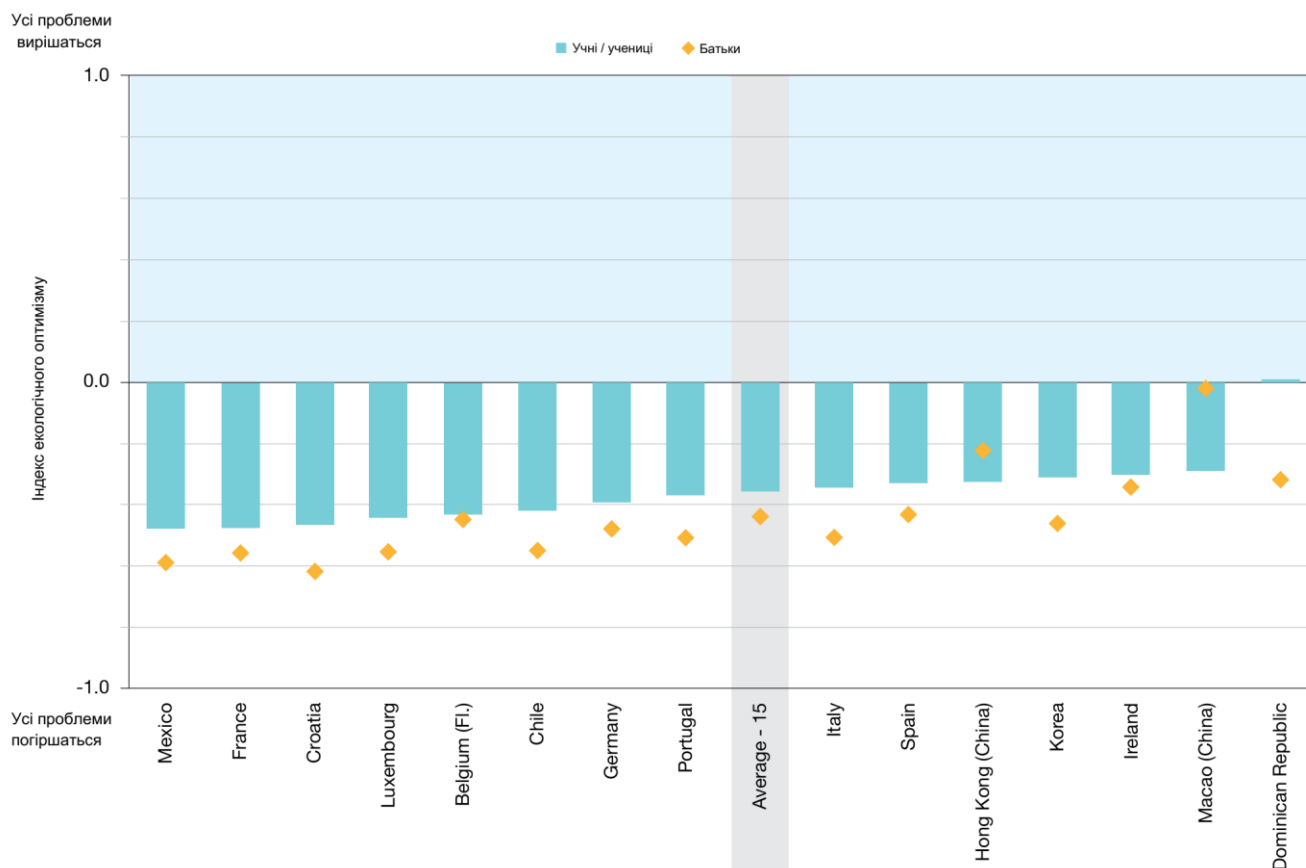
Проблеми, пов'язані з довкіллям, засвідчили також суттєвий вплив на очікуваний добробут молодих поколінь. Попередній випуск «PISA у фокусі» («PISA у фокусі» №87) показав, що у 2015 році багато 15-річних були переконані, що їхнє майбутнє буде екологічно гіршим порівняно з їхнім сьогоденням. Зважаючи на викладене вище, дослідники PISA прагнули з'ясувати, хто саме (підлітки чи їхні батьки) має більш песимістичні очікування щодо проблем довкілля, а хто налаштований більш оптимістично.

Загалом, п'ятнадцятирічні учні та учениці виявилися налаштованими щодо екологічних проблем більш оптимістично, ніж їхні батьки

Результати опитування батьків у 15 країнах / економіках дали можливість порівняти екологічний світогляд матері або батька, або опікуна (для кожного учня / учениці анкета PISA була заповнена тільки кимось одним із батьків) з поглядами їхньої 15-річної дитини. Дані PISA засвідчили, що в усіх країнах / економіках, крім трьох, учні та учениці були більш оптимістичними, ніж їхні батьки, щодо здатності людей вирішувати проблеми, пов'язані з п'ятьма основними екологічними проблемами. Зокрема, у Фламандській спільноті Бельгії учнівство та батьки були налаштовані приблизно однаково песимістично. У Гонконгу (Китай) і Макао (Китай), навпаки, підлітки виявилися більш песимістичними, ніж їхні батьки, щодо екологічної перспективи протягом наступних 20 років.

У Хорватії та Мексиці більшість батьків очікує погіршення показників за всіма п'ятьма екологічними проблемами, натомість більшість учнів і учениць передбачає погіршення лише чотирьох. У Чилі, Франції, Італії і Кореї понад 50% батьків переконані, що погіршиться стан чотирьох або п'ятьох (з п'яти) проблем, проте більшість учнівства впевнена в погіршенні щонайбільше трьох.

Наскільки оптимістично ставляться 15-річні та їхні батьки до екологічних проблем?

Країни та економіки впорядковано за зростанням середнього індексу екологічного оптимізму учнівства. Переклад назв країн / економік наведено в кінці мінізвіту.

Примітка: усі відмінності між батьками і дітьми, за винятком Фламандської спільноти (Бельгія), є статистично значущими.

Джерело: база даних PISA-2015.

Як PISA оцінювала екологічні погляди учнівства й батьківства?

П'ятнадцять країн / економік, які беруть участь у PISA, опитали 15-річних підлітків і їхніх батьків або опікунів щодо їхнього погляду на п'ять екологічних проблем: забруднення повітря, зникнення рослин і тварин, вирубка лісів, брак води та ядерні відходи. Учні і їхні батьки мали вибрати одних з трьох запропонованих варіантів відповідей: стан зазначених проблем покращиться / стан зазначених проблем залишиться приблизно таким самим / стан зазначених проблем погіршиться.

У цьому випуску «PISA у фокусі» подано аналіз відповідей лише тих учнів і учениць та їхніх батьків, які відповіли принаймні на три з поставлених запитань. У кожній країні та економіці відсоток тих, хто взяв участь в опитуванні, різний. Незважаючи на те, що відсоток відповідей серед учнів і учениць загалом високий, у деяких країнах / економіках багато підлітків не повернули анкету, призначену для їхніх батьків. Зокрема це понад 75% опитаних 15-річних у Чилі, Хорватії, Фламандській спільноті Бельгії, Франції, Гонконзі (Китай), Ірландії, Корей, Макао (Китай), Мексиці та Португалії. Для деяких країн результати не є репрезентативними на національному рівні, оскільки вибіркою PISA було охоплено менш ніж 75% 15-річних, зокрема в Німеччині (35%), Люксембурзі (56%), Іспанії (67%), Домініканській Республіці (70%) та Італії (75%).

Дівчата налаштовані більш песимістично, ніж хлопці, а учнівство з високими досягненнями – більш песимістично, ніж ті, хто має низьку успішність

З'ясовано три характеристики учнівства, які зумовлюють більш песимістичні переконання щодо екологічних очікувань.

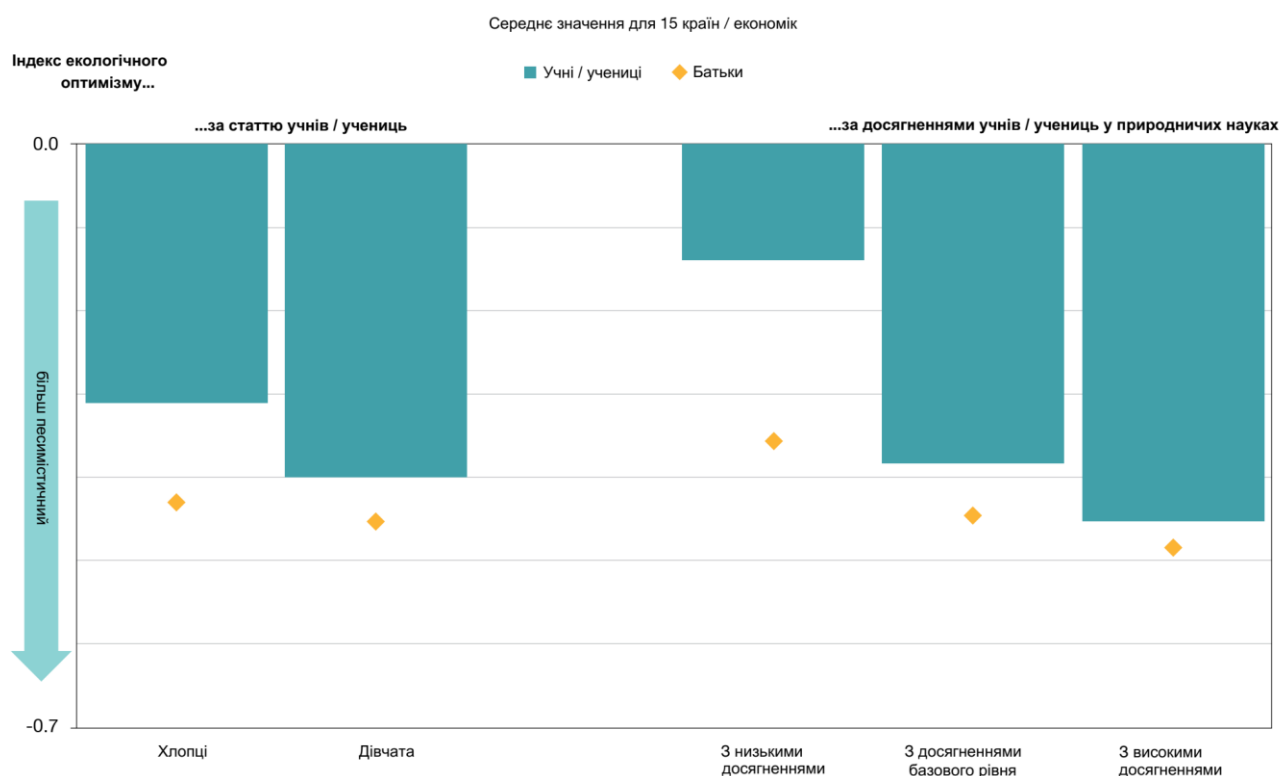
По-перше, вплив екологічного світогляду батьків на екологічні очікування підлітків і навпаки. Екологічні цінності, як і інші цінності, передусім передаються від батьків до дітей, проте діти також можуть впливати на ставлення своїх батьків до екологічних проблем. Останній аргумент виявився найбільш переконливим щодо введення екологічної освіти до шкільних програм. Дані PISA показують, що діти батьків, які мали песимістичні переконання, як правило, більш песимістично налаштовані щодо проблем довкілля, ніж діти батьків, які мають оптимістичні екологічні очікування.

По-друге, у всіх 15 країнах і економіках, крім Домініканської Республіки, дівчата загалом мають більш песимістичне ставлення до екологічних питань, ніж хлопці. До того ж у більшості країн рівень екологічного оптимізму дівчат у 2015 році був ближчим до рівня екологічного оптимізму їхніх батьків, ніж рівень хлопців. У Домініканській Республіці, Гонконзі (Китай), Макао (Китай) і Мексиці суттєвої різниці в тому, наскільки переконання 15-річних близькі до переконань їхніх батьків, між хлопцями й дівчатами не спостерігалось.

По-третє, учні та учениці з більш високим рівнем знань з природничо-наукових дисциплін більш песимістичні щодо екологічних проблем, ніж їхні однолітки з низькими академічними досягненнями. Підлітки, які в тестуванні PISA з природничо-наукових дисциплін досягли рівня нижчого за базовий, зазвичай виявляли нейтральні очікування щодо майбутнього. У всіх країнах і економіках учні й учениці, які досягли рівня 3 або вищих, що означає, що вони можуть розглядати незнайомі теми з природничо-наукових дисциплін та ідентифікувати докази, що підтверджують наукові твердження, здебільшого повідомляли про більш песимістичні екологічні очікування.

Дані дослідження PISA показали, що в 7 з 15 країн / економік (Чилі, Фламандська спільнота Бельгії, Ірландія, Італія, Корея, Макао [Китай] і Португалія) зв'язок між екологічними переконаннями 15-річних підлітків і переконаннями їхніх батьків сильніший серед дівчат, ніж серед хлопців.

Екологічні переконання учнівства й батьківства, за статтю та академічними досягненнями учнівства¹

Джерело: база даних PISA-2015.

Підлітки, як правило, більш оптимістичні, ніж їхні батьки, щодо проблем, пов'язаних з нестачею води та ядерними відходами

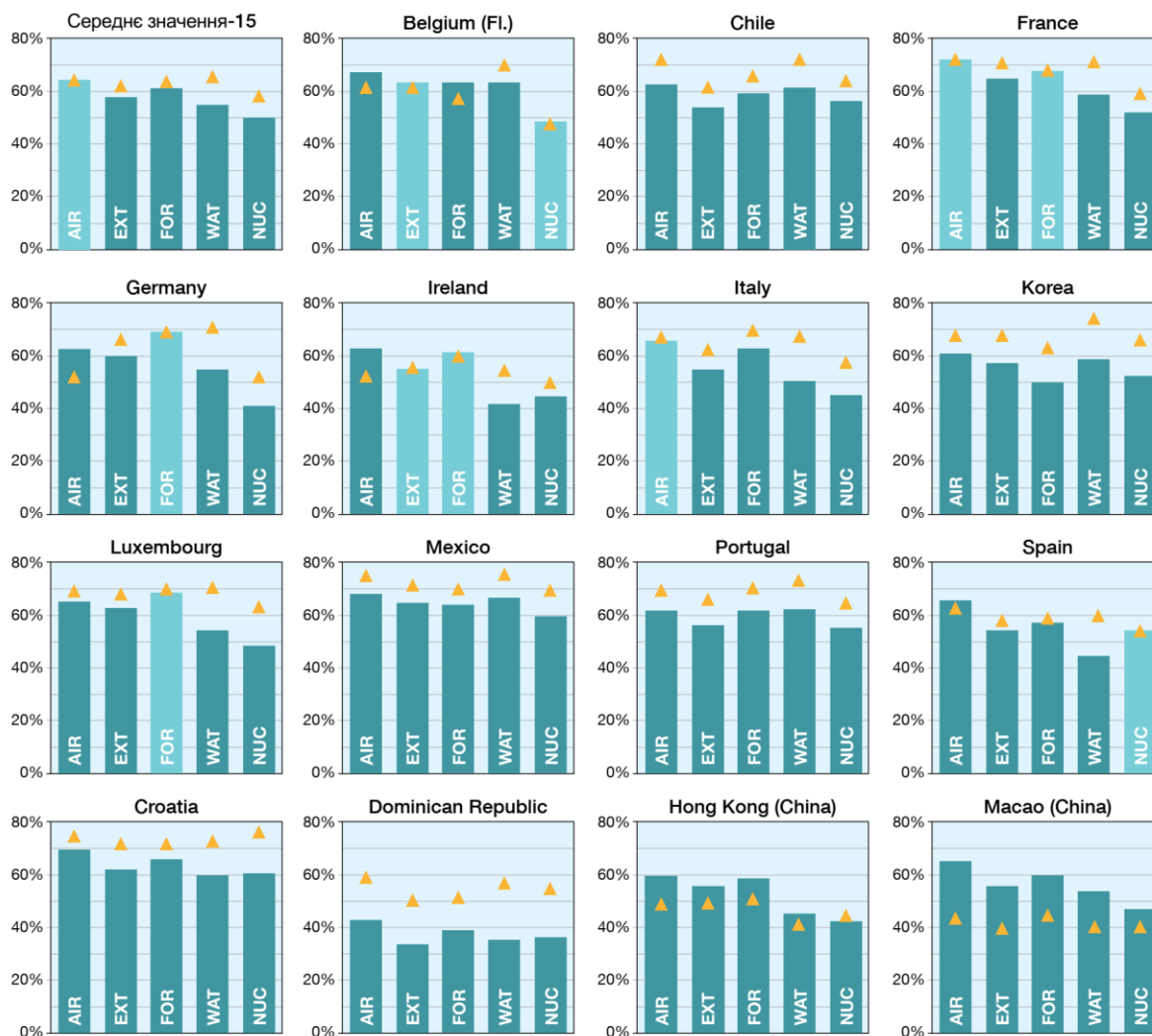
З п'яти досліджуваних проблемних питань довілля 15-річні в середньому найменш песимістично оцінили проблеми, пов'язані з нестачею води та ядерними відходами. Їхні батьки, навпаки, у ставленні до цих двох проблем довілля були такими ж песимістичними, як і до інших проблем довілля, що призвело до значних розбіжностей між екологічними переконаннями батьків і дітей. У всіх країнах і економіках, крім Гонконгу (Китай) і Макао (Китай), батьки більш ніж на 10 процентних пунктів частіше, ніж їхні діти, песимістичні в питанні майбутньої нестачі води. Батьки в Хорватії, Домініканській Республіці, Німеччині, Італії, Кореї, Люксембурзі, Мексиці та Португалії також на 10 процентних пунктів частіше, ніж їхні діти, висловлювали занепокоєння щодо ядерних відходів.

Екологічні проблеми, щодо яких 15-річні учні й учениці та їхні батьки найбільш песимістичні¹

Відсоток батьків і учнівства, які вважають, що проблеми пов'язані екологічними чинниками, погіршаться протягом наступних 20 років, за чинниками

■ Учні / учениці ▲ Батьки

AIR: Air pollution – Забруднення повітря; **EXT:** Extinction of plants and animals – Зникнення рослин і тварин; **FOR:** Clearing of forests for land use – Вирубка лісів для землекористування; **WAT:** Water shortages – Нестача води; **NUC:** Nuclear waste – Ядерні відходи.

Примітка: статистично істотні відмінності між батьками та дітьми позначено темнішим тоном. *Переклад назв країн / економік наведено в кінці мінізвіту.*

Джерело: база даних PISA-2015.

З даних PISA неможливо визначити, чому в багатьох країнах найбільшим є розрив поколінь у переконаннях щодо нестачі води та проблеми ядерних відходів. Імовірною причиною цього вважають життєвий досвід старшого покоління: на багатьох батьків 15-річних підлітків, особливо в європейських країнах, у юнацькому віці могла вплинути аварія на Чорнобильській АЕС 1986 року. Іншою причиною може бути більша впевненість підлітків, порівняно з їхніми батьками, у можливостях використання досягнень науки й техніки для вирішення екологічних проблем. Водночас обидва покоління переконані, що проблеми, пов'язані із забрудненням повітря, зникненням рослин і тварин, вирубкою лісів тощо, потребують узгоджених змін у поведінці великої кількості людей, пошуку нових технологій і об'єднання дій урядів, що так само може допомогти й у вирішенні проблем, пов'язаних з ядерними відходами та водними ресурсами.

Узагальнення

Кілька поколінь людей одночасно живуть на планеті Земля та користуються її природними благами, а отже, мають спільно дбати про збереження довкілля для нащадків. Однак сьогодні підлітки та їхні батьки бачать майбутнє нашої планети переважно песимістично, вважаючи, що багато екологічних проблем лише загостряться протягом наступних десятиліть. Зважаючи на це, учительство має докладати зусиль, щоб цей реалістичний песимізм не призводив до фаталізму й щоб знання спонукали дітей і їхніх батьків до дій, які допоможуть у найближчому майбутньому знайти рішення екологічних проблем, що потребують негайної уваги.

Примітки:

1. Переклад назв країн і економік, які беруть участь у PISA.

Finland	Фінляндія	Bosnia and Herzegovina	Боснія і Герцеговина
Korea	Корея	Moldova	Молдова
B-S-J-Z (China)	П-Ш-Ц-Ч (Китай)	Israel	Ізраїль
Lebanon	Ліван	Baku (Azerbaijan)	Баку (Азербайджан)
Iceland	Ісландія	Russia	Росія
North Macedonia	Північна Македонія	Kosovo	Косово
Saudi Arabia	Саудівська Аравія	Dominican Republic	Домініканська Республіка
Ukraine	Україна	Hong Kong (China)	Гонконг (Китай)
Estonia	Естонія	Germany	Німеччина
Bulgaria	Болгарія	Kazakhstan	Казахстан
Philippines	Філіппіни	Argentina	Аргентина
Australia	Австралія	United Kingdom	Великобританія
Georgia	Грузія	France	Франція
Sweden	Швеція	Colombia	Колумбія
Romania	Румунія	Croatia	Хорватія
Canada	Канада	Turkey	Туреччина
Luxembourg	Люксембург	Austria	Австрія
Belarus	Білорусь	Malta	Мальта
Albania	Албанія	Slovenia	Словенія
Poland	Польща	Peru	Перу
Qatar	Катар	Chile	Чилі
New Zealand	Нова Зеландія	Slovak Republic	Словацька Республіка
Hungary	Угорщина	Costa Rica	Коста-Ріка
Denmark	Данія	Czech Republic	Чеська Республіка
Latvia	Латвія	Ireland	Ірландія
Panama	Панама	Switzerland	Швейцарія
Jordan	Йорданія	Malaysia	Малайзія
Macao (China)	Макао (Китай)	United States	Сполучені Штати
Spain	Іспанія	Portugal	Португалія
Thailand	Таїланд	United Arab Emirates	Об'єднані Арабські
Brunei Darussalam	Бруней-Даруссалам		Емірати
Lithuania	Литва	Brazil	Бразилія
Greece	Греція	Singapore	Сінгапур
Morocco	Марокко	Belgium	Бельгія
Serbia	Сербія	Indonesia	Індонезія
Japan	Японія	Italy	Італія
Mexico	Мексика	Netherlands	Нідерланди
Chinese Taipei	Китайський Тайбей	Norway	Норвегія
Uruguay	Уругвай	Viet Nam	В'єтнам
Montenegro	Чорногорія		

За більш детальною інформацією

Звертайтеся до: Francesco Avisati (Francesco.Avisati@oecd.org)

Ознайомтеся: Таблиці та технічні примітки щодо аналізів у цьому числі "PISA у фокусі", доступні тут: www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisa-in-focus-all-editions.htm.

Echazarra, A. (2018), "Have 15-year-olds become "greener" over the years?", *PISA in Focus*, No. 87, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/6534cd38-en>.

У наступному числі: Як політика вибору школи пов'язана із соціальною різноманітністю в школах?

Це дослідження опубліковано під відповідальність Генерального секретаріату ОЕСР. Погляди та аргументи, висловлені в ньому, можуть не відображати офіційної позиції країн-членів ОЕСР.

Цей документ, як і будь-які дані чи мапи, включені до нього, не мають жодних упереджень щодо статусу чи суверенітету будь-яких територій, установлених кордонів чи ліній розмежування, назв будь-яких територій, міст чи місцевостей.

Переклад: Юлія ШПАК, методистка відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти.

Редагування: Галина БОНДАРЕНКО, методистка відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти. **Науковий супровід:** Тетяна ВАКУЛЕНКО, директор Українського центру оцінювання якості освіти, Василь ТЕРЕЩЕНКО, заступник директора Українського центру оцінювання якості освіти.

This work is available under the *Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO* (CC BY-NC-SA 3.0 IGO). For specific information regarding the scope and terms of the licence as well as possible commercial use of this work or the use of PISA data please consult *Terms and Conditions* on www.oecd.org.
